

TUTKI JA KIRJOITA – KIRJOITA JA TUTKI

Hirsjärvi Sirkka & Remes Pirkko & Sajavaara Paula: Tutki ja kirjoita. Kirjayhtymä Oy. Helsinki 1997. 432 s.

Miksi tällainen kirja ja kenelle?

Tutkimusta tehdään paljon ja yleensä sen tekeminen on kiinnostavaa ja kiehtovaakin. Kuitenkin tutkimuksen tekemiseen liittyy usein ongelmia. Tutkimuksen tekemiseen liittyvien ongelmien lisäksi tutkijat kiistelevät keskenään metodologien luonteesta ja paremmuudesta. Yhteiskunta esittää myös haasteita tutkimukselle ja ennen kaikkea tietotekninen kehitys muuttaa edelleen tutkimuksen teon käytäntöä.

Mainituista syistä kirjoittajat ovat tehneet tämän teoksen. Kirjoittajat ovat kokeneita Jyväskylän yliopiston opettajia ja tutkijoita. Sirkka Hirsjärvi on kasvatustieteen professori, Pirkko Remes kasvatustieteen dosentti ja fil. lis. Paula Sajavaara suomen kielen lehtori. Kirja on tarkoitettu ensisijaisesti oppaaksi kirjoittajille, jotka laativat tutkielmia ja esitelmiä yliopistoissa, ammattikorkeakouluissa ja muissa vastaavissa oppilaitoksissa. Ennen kaikkea teos soveltuu oppaaksi kasvatustieteiden ja yhteiskuntatieteiden sekä sosiaali- ja terveystieteiden alueille. Kirjasta hyötyvät myös ne, jotka joutuvat kirjoittamaan työssään erilaisia selvityksiä ja muistioita. Kirjoittajat korostavat, että heidän ohjeensa on tarkoitettu sopimusluonteiseksi, sillä monilla laitoksilla, tieteellisissä sarjoissa ja aikakauslehdissä on kirjoittamisesta omat ohjeensa ja käytänteensä.

Kirjan rakenne ja sisältö

Kirja jakaantuu kolmeen osaan. Ensimmäisessä osassa lukija johdatellaan tieteen maailmaan, toisessa osassa käydään läpi tutkimusprosessia ja kolmannessa osassa ohjataan tutkimuksen saattamista tieteelliseksi julkaisuksi. Kirja on luonteeltaan sekä kertova että ohjeita antava. Se pyrkii antamaan lukijalleen yleisnäkemyksen tieteellisestä tutkimuksesta kertoessaan tutkimuksen kulusta ja prosessista, yleisistä periaatteista ja vaihtoehtoisista tutkimuksellista lähestymistavoista. Ohjeita antavat jaksot pyrkivät auttamaan tutkimuksen tekijää

mahdollimman konkreettisella tasolla. Kirjan alkuosa on enemmän kertovaa ja tekstin edetessä suositusten ja ohjeiden osuus lisääntyy. Läpi koko kirjan kirjoittajat ovat laatikoineet tai tuoneet luettelomaviivoin esiin kunkin luvun tärkeitä kohtia. Kirjassa on myös suhteellisen paljon havainnollistavia kuvioita.

Ensimmäisessä, kirjan kolmesta osasta lyhimmissä käydään läpi tutkimuksen luonnetta, tiedon hankintaa arkielämässä ja tutkimustiedon merkitystä. Siinä esitellään tieteelliselle tutkimukselle asetettuja yleisiä sääntöjä ja eettisiä vaatimuksia sekä käydään läpi kirjoittamista tutkimusprosessin osana. Yhdessä luvussa annetaan muutamia vinkkejä myös siihen, mitä voi tehdä silloin, kun kirjoittaminen ei ala sujua.

Kirjan toisessa osassa käsitellään tutkimusprosessia kokonaisuudessaan. Suunnitelmallinen ja tavoitteellinen tutkimus on eri vaiheineen luova prosessi. Tähän prosessiin kuuluu aiheeseen perehtyminen, suunnitelman laadinta, tutkimuksen toteutus ja tutkimusselosteen laadinta. Käytännössä on kuitenkin monenlaista tutkimusta ja tutkijat eroavat toisistaan siinä, kuinka he todellisuudessa toimivat tutkimusta tehdessään. Tässä osassa edetään kuvioin ja sanoin aiheen valinnasta ja rajaamisesta aineiston hankintaan, analyysiin ja johtopäätöksiin. Tiedonhakua, joka varsinkin aloitteleville opiskelijoille on monta kertaa vaikeaa, käsitellään yhdessä luvussa. Tutkimusaihetta käsittelevään kirjallisuuteen perehtymistä pidetään tärkeänä, sillä se suuntaa ja ohjaa tutkimuksessa tehtäviä valintoja. Kirjallisuuden tuntemus antaa varmuuden tutkimuksen mielekkyydestä. Metodologisia ja teoreettisia lähtökohtia on pohdittu 50 sivun verran. Hyvän tutkimussuunnitelman tekemistä perustellaan ja siten edetään suunnitelmista käytäntöön. Toisen osan viimeisessä luvussa käsitellään aineiston hankintaa, analyysiä ja johtopäätöksiä melko laajasti.

Viimeisessä osassa, joka on suunnilleen yhtä laaja kuin toinen osa, käydään läpi tutkimuksen saattamista julkaisuksi. Ensimmäisessä luvussa käydään läpi tieteellisten tulosten julkistamiseen ja julkaisemiseen liittyviä erilaisia mahdollisuuksia. Seuraavissa luvuissa paneudutaan tärkeisiin asioihin: tieteellisten kirjoitelmien rakenteeseen sekä tyyliin ja kieliasuun. Myös otsikointi, taulukot ja kuviot, viittaustekniikka, lähdeluettelon laatiminen sekä liitteet saavat oman

huomionsa. Kirjan loppupuolella käsitellään mielenkiintoista aihetta: kielitekniikkaa. Tässä luvussa keskitetään huomio luettelien laadintaan ja käyttöön, lyhenteiden muodostamiseen ja käyttöön, numeroilmausten käyttöön sekä ongelmallisiin välimerkkiseikkoihin. Kirja päättyy tieteellisen julkaisun ulkoasun viimeistelyyn sekä käsikirjoituksen tarkistamiseen ja korjauslukuun.

Omaa arviointia teoksesta

Jo kirjan punainen ulkoasu houkuttelee tutustumaan kirjaan eikä perehtyminen sisältöön tuota pettyymistä. Kirjaa lukiessa tulee tunne siitä, kuinka hauskaa tutkimuksen tekeminen itse asiassa onkaan. Kirjasta on osattu tehdä selkeä ja looginen. Asiat on esitetty mielenkiintoisesti ja ymmärrettävästi, toisin kuin joissakin muissa vastaavissa teoksissa. Kirjaa lukiessa säilyy mielenkiinto asiaan koko ajan. Kirjoittajat ovat osanneet käyttää kieltä hauskaasti ja kiinnostavasti; lukiessa ei missään vaiheessa tullut pitkästymisen tunnetta. Kirjan teksti on selkeää ja riittävän isolla kirjaimella kirjoitettua. Erilaiset luettelot, kuviot ja laatikoinnit elävöittävät tekstiä ja tekevät lukemisen helpoksi ja jäsentyneeksi. Luettuaan aina yhden luvun voi helposti tarkistaa ydinasiat laatikoista tai luetteloista.

Uskon, että juuri tällaista kirjaa on kaivattu. Näen kirjan tärkeänä ennen kaikkea tutkimustyötä aloitteleville opiskelijoille. Kirja on myös hyvä opas niille henkilöille, jotka eivät tee varsinaista tutkimusta, mutta joutuvat työssään kirjoittamaan muistioita tai raportteja. Kirjan tiedoista on hyötyä jo toisten tutkimusten lukemista ja ymmärtämisestä ajatellen, vaikka itse ei tekisikään tutkimusta. Kirjassa käydään niin selkeästi ja ymmärrettävästi tutkimuksen tekemiseen liittyvät perusasiat läpi, että jokainen lukija voi saada teoksesta jotakin. Ei tarvitse olla yliopiston opiskelija, joka on käynyt erialaisia tutkimustyön tekemiseen liittyviä kursseja, jotta voisi hyödyntää tämän kirjan antia. Esimerkiksi ammattikorkeakoulun sekä ammattillisten oppilaitosten päättötyötä tekeville opiskelijoille uskon kirjasta olevan paljon iloa ja apua. Kirjassa on tutkimustyöhön tarvittava perustieto samojen kansien välissä ja vieläpä kiinnostavasti kirjoitettuna ja esitettyinä.

Olen miettinyt, miten paljon tallai-

sesta kirjasta olisi ollut hyötyä jo oman elämänikin varrella. Voi kuin tällainen kirja olisi ollut olemassa ennen syysyä 1996, jolloin luovutin graduni. Ennen graduanikin olen tehnyt jo kolme erilaista opinnäyte-työtä. Tietoa tutkimustyön tekemi-
sestä olen kyllä hakenut eri kirjois-
ta ja luennoilta, mutta usein niistä
on muodostunut jotenkin hajanai-
nen kuva. Tämän kirjan myötä olen
paremmin pystynyt jäsentämään
tutkimustyöhön liittyviä asioita loo-
giseksi kokonaisuudeksi, ja tätä
kautta uskon olevani valmiimpi op-

pimaan lisää tutkimuksen tekemi-
sestä. Olen myöskin käynyt uudel-
leen läpi kaikkien opinnäytetöitteni
tekemiseen liittyviä prosesseja ja
pohdiskellut niitä tavallaan uudesta
näkökulmasta. Vaikka aimmin esi-
tin kirjasta olevan hyötyä ennen
kaikkea aloitteleville tutkijoita ja
opiskelijoille, niin jatko-opinotojen-
kin vaiheessa kirjaa voi käyttää ai-
nakin omien ajatusten selkiyttämi-
seen. Kirjasta välittyy mielestäni
myös selkeä viesti siitä, että tutki-
muksen tekeminen voi olla myös
hauskaa eikä sen tarvitse olla mi-

tään ryppyotsaista ja vaivalloista
puurtamista. Edellä mainittu viesti
on erittäin tärkeä, sillä monien ih-
misten parhaasta elämästä menee
suuri osa tutkimuksen tekemiseen
ja silloin siitä pitää todella osata
nauttia, muuten elämästä muodos-
tuu liian synkkää ja ikävää. Suosit-
telen kirjaa kaikille. Uskon, että kir-
jasta ei ole haittaa kenellekään,
mutta hyötyä ja iloa uskon siitä ole-
van monelle.

Silja Vilmi

HM, osastonhoitaja, tutkija,
Tampere